

BİR GÖNÜL PROJESİ: GELİNCİK

Av. Lale İNCESU*

Anayasanın 10 ve 41. maddesinde, kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğu, devletin bu eşitliği yaşama geçirmekle yükümlü olduğu, bu maksatla alınacak tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olamayacağı ve ana ve çocukların korunmasını sağlamak için ve her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu gerekli tedbirleri alacağı, hükümleri yer almasına ve uluslararası sözleşmeler ve Türkiye'nin de imzaladığı, AHİS, CEDAW (Kadına Karşı her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ndeki hükümlere karşın, Türkiye özellikle kadına yönelik şiddeti önlemede yetersiz kalmıştır.

Türkiye'de şiddet olayları giderek tırmanırken, kadın, çocuk, yaşlı, LGBTİ bireyler her dönemde şiddetten daha fazla nasibini almıştır. Resmi olmayan, medyada yer alan haberlere göre, erkekler tarafından 2014'te en az 281 kadın öldürülmüş, 109 kadın ve kız çocuğuna tecavüz edilmiş/tecavüz girişiminde bulunulmuş, 560 kadın yaralanmış, 140 kadın ve kız çocuğuna ise cinsel tacizde bulunulmuştur. Her üç kadından biri, hayatının bir döneminde cinsel, fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kalmıştır.

Namus, töre bahanesi ile kadınlar öldürülmüş, tecavüz edilmiş, dövülmüş, eğitim ve çalışma hakkından mahrum edilmiştir. Çocuklar ihmal ve istismar edilmiş, LGBTİ bireyler ise ötekileştirilmiş, kimlikleri tanınmamış,

* Ankara Barosu Gelincik Merkezi Başkanı.

seks işçiliğine sürüklenmiş, her türlü haktan mahrum bırakılmış ve şiddete uğradıklarında sığınacakları sığınma evinden bile mahrum bırakılmıştır.

Türkiye’de şiddet olayları giderek tırmanırken, kadın, çocuk, yaşlı, LGBTİ bireylerin şiddetten korunması için, Sivil Toplum Örgütlerinin ve Demokratik Kitle Örgütlerinin sivil çalışmalarının önemi daha da artmıştır.

Ankara Barosu’nun projesi olan Gelincik projesi; 2 Nisan 2011 tarihinde, toplumda kadına uygulanan şiddeti önlemeye gönüllü Ankara Barosu tarafından kamuoyuna duyurulmuştur. Ankara Barosu, kadına ve çocuğa yönelik şiddetin artması sonucu, toplumsal sorumluluk üstlenerek bu projeyi başlatmıştır. Projenin uygulanması, şiddete uğrayan bireyle iletişimden, acil müdahaleye, davaların takibine kadar, uzmanlık gerektiren alanlar içerdiğinden, yasalara ve uluslararası mevzuata hakim eğitilmiş avukatlar eliyle takip ve ciddi bir gönüllülük ve uğraşı gerektirmektedir. Bu nedenle, Avukatlık Kanunu 178-180. maddelerinde düzenlenen ve avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlara avukatlık hizmetlerinin sağlanması anlamına gelen Adli Yardım hizmetinden, ayrı bir yapılanma zorunlu hale gelmiştir.

Gelincik Projesinin amacı; şiddete uğramış hedef kitleye yani, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddete uğramış, öncelikle kadın olmak üzere, çocuk, Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel, İnterseksüel, bakıma muhtaç yaşlı ve engelli bireylere, hukuki yardım yapmak ve şiddetin önlenmesi konusunda farkındalık yaratmaktır. Böylelikle, kadınların, çocukların ve LGBTİ bireylerin insan olmaktan kaynaklanan temel hak ve özgürlüklerini kullanmalarını engelleyen şiddeti cezalandırmak ve/veya önlemektir. Aynı zamanda, mağdurların toplumsal hayata entegre olabilmeleri için sosyal ve psikolojik destek sağlamak ve temel hak ve özgürlüklerinin korunması için, hak arama özgürlüklerinin en üst düzeyde yaşama geçirilmesini sağlamak da, projeye amaçlanmaktadır.

Gelincik Projesi, yaşama geçişinden bu yana, kadın hakları konusunda deneyimli rehber ve gönüllü avukatları kapsamaktadır. Avukatlar toplumsal cinsiyet, Adli Yardım, Ceza Muhakemesi Kanunu, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Medeni Kanun, Ceza Kanunu ve uygulamaları, Uluslararası Mevzuat, mağdur kadınla iletişim konularında eğitimleri almakta, bu eğitimler yasa değişiklikleri olduğunda ve rutin olarak yinelenmektedir. Gelincik Merkezinde, 2015 yılı itibarı ile 40 rehber avukat ve 350 gönüllü avukat görev almaktadır.

Rehber avukatlar, Ankara Barosu Eğitim Merkezi, İhlamur Sokak, No.1 Sıhhiye Ankara adresinde, mesai saatleri içinde mağdur kadınla ilk görüşmeyi yapan avukatlardır. Rehber avukatlar, haftanın 7 günü, 24 saat tüm Türkiye’den

ücretsiz olarak aranabilen acil yardım hattı olan 444 43 06 nolu telefondan danışma hizmeti, mesai gün ve saatleri içinde ise, merkezden danışma ve hukuki yardım hizmeti vermektedir.

Mağdur kadın, çocuk, yaşlı veya LGBTİ bireyle, yine merkezde bulunan ayrı görüşme odasında görüşme yapılmakta, eğitilmiş ve deneyimli gönüllü avukatlardan acil avukat ataması yapılmakta, birey sığınmaevine yerleştirilmekte, psikolojik desteğe ihtiyaç duyan mağdurlara da, Gelincik Merkezinde gönüllü olarak çalışan psikologlar tarafından psikolojik destek verilmektedir.

Ankara dışından arayan şiddete uğramış bireylere, sığınmaevine nasıl yerleştirilecekleri, ücretsiz avukat yardımı ve adli yardım gibi bilgiler verilmekte, hukuki soruları yanıtlanmaktadır.

Gelincik Projesinin başlangıcından 7 Ekim 2015 tarihine kadar, yaklaşık 25.000 kişi telefonla danışma hizmeti almıştır. 3292 kişi şahsen başvurmuş, bunlardan 2432 kişiye avukat ataması yapılmış, 520 kişi sığınmaevine yerleştirilmiş, 210 kadına ise psikolojik destek sağlanmıştır. Bu kadınlardan 2075'i fiziksel, 1952'si psikolojik ve 227'si ise cinsel şiddete uğramış, 284'i cinsel saldırıya maruz kalmış, 1424'üne ilişkin ise 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Yasası gereğince koruma tedbiri kararı alınmıştır.

Şiddete uğrayan kadınların dava süreçleri ve daha sonraki yaşamları konusunda istatistik çalışmaları, Başkent Üniversitesi, Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

Son yönerge değişikliği ile, LGBTİ bireyler de kapsam içine alınmış, LGBTİ bireylere yaklaşım, sığınmaevi ve diğer toplumsal sorunlarla ilgili olarak eğitim ve farkındalık çalışmaları yapılmıştır.

Mayıs 2015 tarihinde, Sincan Adliyesi'nde Gelincik Merkezi'nin bir şubesi açılmış, Sincan ve çevresindeki mağdurlara da böylelikle daha etkin hukuki destek sağlanmıştır.

Gelincik Projesi, sadece şiddete uğradıktan sonra yardım değil, şiddetin önlenmesi konusunda da çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda, Ankara ilinde pek çok kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütü ile işbirliği ve koordinasyon toplantıları yapılmaktadır. Okullar, devlet daireleri, belediyeler, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerinde, şiddete uğrayan bireylerin şiddet konusunda duyarlılık kazanmaları, hangi mercilere başvurulacağı, hukuki hakları konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

Adalet Bakanlığı, Ankara Üniversitesi ve Ankara Barosu Gelincik Merkezi'nin ortak protokolü ile, Ankara ve Ankara Batı Adliyeleri (Aile Mahkemeleri ve aile içi şiddet soruşturma büroları), Ankara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara İl Müdürlüğü'ne bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'de şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla 6284 Sayılı Kanun kapsamındaki tedbirlerin usul ve esaslarına dair, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinin hukuk kliniği uygulamaları ile tarafları ve ilgilileri bilgilendirmek ve böylece 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uygulamalarının geliştirilmesi ve Kanun hakkında bilgilendirme faaliyetlerinin talep sahiplerine doğrudan aktarılması amacı ile, çalışma başlatılmıştır.

Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden gönüllü öğrenciler de, Gelincik Merkezi'nde staj yaparak katkıda bulunmuşlardır.

Altındağ Belediyesi, Yenimahalle Belediyesi ve Çankaya Belediyesi ile protokoller imzalanmış, kadınların yoğun şiddet gördüğü yerlerde yerinde eğitimler yapılarak, kadınlara şiddetin ne olduğu, şiddete uğradıkları zaman başvurulacak yasal yollar konusunda eğitimler verilmiş ve verilmeye devam edilmektedir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde, kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki projelere katkı sağlanmış, Adalet Bakanlığı Mağdur Hakları Merkezi'nin hazırlamakta olduğu, avukat, savcı, hakim, doktor gibi alanda çalışan profesyonellere yönelik, ikincil istismarın önlenmesi amacıyla hazırlanan, Mağdura Yaklaşım Kılavuzu ve Mağdur Hakları Yasası'nın oluşturulmasına aktif katkıda bulunulmuştur.

Ayrıca, Sosyoloji Derneği'nin proje sahibi olduğu, "Suskunluğun Çılgılığı" projesine de, katkı sağlanmıştır.

Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen ve ana yararlanıcısı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı olan, Kadın Dayanışma Vakfı koordinatörlüğündeki, İzmir Kadın Dayanışma Derneği ve Adana Kadın Dayanışma Merkezi ve Sığınmaevi Derneği (AKDAM) ile birlikte yürütülen "Yerel İşbirlikleri Aracılığıyla Şiddetle Mücadele Mekanizmalarının Güçlendirilmesi" projesine de, aktif katkıda bulunulmuştur.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede, önemli davalar Gelincik Merkezi rehber avukatları tarafından gönüllü olarak takip edilmekte, toplu olarak duruşmalara girilmekte, Özgecan Aslan cinayeti ve diğer kadın cinayetleri davalarında, kamuoyu yaratılmaktadır.

Şiddetin önlenmesi ve şiddete uğrayan bireyin korunması konusunda, radyo ve TV programlarına katılım sağlanmaktadır.

Gelincik Projesi'nin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak ve şiddet konusunda duyarlılık sağlamak amacıyla, Gelincik Projesi web sayfası yenilenecek, aktif olarak kullanılabilir hale getirilmiştir.

Ankara Barosu, şiddetin önlenmesi konusunda, bir gönül projesi olan Gelincik Projesi ile Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri olan şiddeti, bir aydın sorumluluğuyla çözmeye kararlıdır.

